

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Krzysztof Kwiatkowski

KAP.410.007.01.2017
P/17/114

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/17/114 – Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 ¹
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Departament Administracji Publicznej
<i>Kontrolerzy</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Beata Błasiak - Nowak, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr KAP/24/2018 z dnia 8 stycznia 2018 r.2. Marzena Rajczewska, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr KAP/23/2018 z dnia 8 stycznia 2018 r. <p>(Dowód: akta kontroli str. 1-4)</p>
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Ministerstwo Rozwoju ² , następnie od dnia 9 stycznia 2018 r. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii ³ , Plac Trzech Krzyży 3/5, Warszawa. W skład Ministerstwa wchodzi komórki organizacyjne dotychczasowego Ministerstwa Rozwoju obsługujące sprawy działu gospodarka oraz pracownicy obsługujący sprawy tego działu.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Jadwiga Emilewicz Minister Przedsiębiorczości i Technologii ⁴ Poprzednio kierownikiem Ministerstwa Rozwoju, obsługującego sprawy działów gospodarka i rozwój regionalny był Mateusz Morawiecki, Wiceprezes Rady Ministrów i Minister Rozwoju i Finansów ⁵ . W wyniku reorganizacji Ministerstwa Rozwoju od 9 stycznia 2018 r. koordynacją procesu wdrażania przez Polskę postanowień Agendy 2030 zajmuje się Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii ⁶ . Poprzednio (tj. od 15 marca 2016 r.) jednostką koordynującą politykę rozwojową państwa, w procesie implementacji przez Polskę postanowień Agendy 2030 było Ministerstwo Rozwoju. (Dowód: akta kontroli str. 5-6)

Użyte w wystąpieniu pokontrolnym skróty oznaczają:

Agenda 2030 – Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030⁷,
ONZ – Organizacja Narodów Zjednoczonych,
SOR/Strategia – Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)⁸,

¹ Kontrola obejmowała okres od 1 września 2015 r., do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2018 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Inwestycji i Rozwoju (Dz. U. z 2018 r. poz. 103, ze zm.).

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2018 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii (Dz.U. z 2018 r. poz.102). Rozporządzenie weszło w życie od 9 stycznia 2018 r.

⁴ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 stycznia 2018 r. o zmianie w składzie Rady Ministrów (M.P. z 2018 r. poz. 29).

⁵ Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2015 r. o powołaniu w skład Rady Ministrów (M.P. z 2015 r. poz. 1091). Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 września 2016 r. o zmianie w składzie Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 942).

⁶ Statut Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii stanowiący załącznik do zarządzenia nr 25 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Przedsiębiorczości i Technologii (M.P. z 2018 r. poz. 242).

⁷ Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ oraz 193 państwa, w tym Polskę, w dniu 25 września 2015 r. A/RES/70/1.

⁸ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), opublikowana M.P. z 2017 r. poz. 260. Treść SOR dostępna na http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20170000260/O/M_20170260.pdf

Ministerstwo – przez Ministerstwo rozumie się Ministerstwo Rozwoju, które koordynowało proces implementacji przez Polskę realizacji postanowień Agendy 2030 w okresie od 15 marca 2016 r. do 8 stycznia 2018 r., a od 9 stycznia 2018 r. zadania te kontynuuje Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii⁹.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, w Ministerstwie Rozwoju zostały zapoczątkowane, a następnie kontynuowane w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii skuteczne działania na poziomie krajowym, które mogą zapewnić włączenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 do polityk krajowych na rzecz rozwoju. Wyznaczone zostały cele rozwojowe w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, które są spójne z celami zrównoważonego rozwoju przyjętymi wraz z agendą ONZ, budowane jest partnerstwo administracji rządowej z innymi interesariuszami na rzecz współzarządzania procesami rozwojowymi i realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz prowadzone są prace na rzecz doboru wskaźników mierzących postęp w realizacji celów. Zostały podjęte działania we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym dla zapewnienia monitorowania postępów realizacji celów zrównoważonego rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030.

Ministerstwo rozpoczęło przygotowywanie wieloszczeblowego systemu współdziałania instytucji państwa z samorządami województw i samorządami lokalnymi oraz partnerstwa w celu monitorowania i raportowania realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Opracowana struktura organizacyjna będzie służyła włączeniu we współzarządzanie instytucji państwa, w tym organów konstytucyjnych, administracji rządowej i samorządu terytorialnego, także przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, środowisk akademickich oraz podmiotów prywatnych w szczególności przedsiębiorców.

Zainicjowane działania w kierunku budowania społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 w Polsce zdaniem NIK, powinny być kontynuowane i zintensyfikowane w celu włączenia jak najszerszego grona interesariuszy reprezentujących różne środowiska. Dalsze upowszechnianie i promocja poprzez włączanie w to zadanie szerokiego grona instytucji administracji rządowej i samorządu terytorialnego, w opinii NIK, spowoduje zwiększenie świadomości w społeczeństwie dotyczącej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce.

Struktura instytucjonalna przygotowana do zarządzania procesem wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce została przygotowana z zastosowaniem zintegrowanego podejścia (whole of government) oraz jest spójna z zasadą, że nikt nie zostanie pominięty (no one will be left behind) przyjętą w realizacji Agendy 2030. Projekt *Agenda 2030 ONZ w Polsce*, zakładający stworzenie do końca 2018 r. mechanizmu koordynacji na szczeblu rządowym, w ocenie NIK ma być efektywnym narzędziem wdrażania przez Polskę Agendy 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju.

W kontrolowanej działalności nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹ Do Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii od 9 stycznia 2018 r. przeszły sprawy działu gospodarka oraz pracownicy obsługujący sprawy tego działu (w tym koordynację procesu implementacji przez Polskę realizacji postanowień Agendy 2030).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Włączenie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w politykę krajową

Opis stanu
faktycznego

Agenda 2030 stanowi wizję rozwoju świata oraz deklarację działań, na którą zgodziły się państwa sygnatariusze. Obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju¹⁰ oraz powiązanych z nimi 169 zadań.

Zgodnie z art. 21 Agendy 2030 wszyscy będą dążyć do wdrożenia Agendy we własnych krajach, biorąc pod uwagę różne realia krajowe, możliwości i poziomy rozwoju, z poszanowaniem krajowych zasad i priorytetów. Ponadto w art. 55 Agendy 2030 podano m.in. że poszczególne rządy zdecydują w jaki sposób globalne zadania powinny zostać włączone do krajowych procesów planowania, polityk i strategii. Ważne jest uznanie powiązania między zrównoważonym rozwojem a innymi istotnymi procesami zachodzącymi w gospodarce, społeczeństwie i środowisku.

Zgodnie z art. 3a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹¹, Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje realizację strategii rozwoju m.in. przez programowanie i realizację polityki regionalnej, koordynację oraz programowanie strategiczne, a także podejmowanie inicjatyw w zakresie polityki rozwoju, obejmujących wymiar społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

¹⁰ Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych pn. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030* formułuje 17 celów zrównoważonego rozwoju, tj.:

1. Eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach na całym świecie;
2. Eliminacja głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego i lepsze odżywianie oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa;
3. Zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu;
4. Zapewnienie wszystkim edukacji wysokiej jakości oraz promowanie uczenia się przez całe życie;
5. Osiąganie równości płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt;
6. Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi;
7. Zapewnienie wszystkim dostępu do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie;
8. Promowanie stabilnego, zrównoważonego i inkluzywnego wzrostu gospodarczego, pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich ludzi;
9. Budowa stabilnej infrastruktury, promowanie zrównoważonego uprzemysłowienia oraz wsparcie innowacyjne;
10. Zmniejszenie nierówności w krajach i między krajami;
11. Uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu;
12. Zapewnienie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji;
13. Podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom;
14. Ochrona oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywanie ich w sposób zrównoważony;
15. Ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej;
16. Promowanie pokojowego i inkluzywnego społeczeństwa, zapewnienie wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budowę na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu;
17. Wzmocnienie środków wdrażania i ożywienie globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1376, ze zm.

1.1. Priorytety rozwojowe dla Polski zostały sformułowane w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*¹², która jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju społeczno – gospodarczego kraju realizowaną przez instytucje państwa. Dokument przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030 na rzecz podniesienia jakości życia polskich obywateli, wskazuje sposób ich osiągnięcia oraz wskaźniki ich realizacji, określa najważniejsze projekty (tzw. strategiczne lub flagowe). Wdrażanie tych projektów oraz stopień realizacji celów rozwojowych został określony wskaźnikami.

Ministerstwo Rozwoju, jako koordynator na poziomie krajowym realizacji postanowień Agendy 2030 w Polsce, wraz z *Grupą ekspercką ws. działań Polski na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030* (przedstawiciele resortów na poziomie krajowym oraz Głównego Urzędu Statystycznego)¹³ dokonali przeglądu działań ministerstw i urzędów w kontekście wdrażania celów i zadań Agendy 2030, według jednakowej dla wszystkich uczestników *Karty działań według celów i zadań Agendy 2030*. Pozwoliło to na wskazanie na poziomie krajowym obszarów i zadań w ramach 17 celów zrównoważonego rozwoju bezpośrednio odnoszących się do Polski oraz pomogło w określeniu zaangażowania poszczególnych instytucji w realizację zadań i na tej podstawie ustaleniu resortów wiodących i współpracujących we wdrażaniu poszczególnych celów.

(Dowód: akta kontroli str. 7-125)

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju wyjaśniła, że przegląd przeprowadzony wspólnie z resortami był inicjatywą własną Ministerstwa, zmierzającą do zidentyfikowania działań realizowanych w kraju w ramach strategicznych i programowych dokumentów rządowych i ich spójności z poszczególnymi celami zrównoważonego rozwoju. Wiele projektów w ramach tych programów realizowanych było w regionach w kraju. Przeglądu działań realizowanych przez samorząd województw w kontekście Agendy 2030 dotychczas nie podejmowano. Ponadto podano, że biorąc pod uwagę długookresowy i horyzontalny charakter celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, w ich realizację zaangażowane są w ramach swoich kompetencji również samorządy terytorialne. SOR stanowi podstawę do aktualizacji zintegrowanych strategii rozwoju, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Aktualizacja Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego opracowywana jest we współpracy z regionami. Kierunki zapisów uzgadniane są m.in. w ramach warsztatów organizowanych przez przedstawicieli województw. Jedną z sesji warsztatu przeprowadzonego we wrześniu 2017 r. dotyczyła wymiaru lokalnego Agendy 2030. Uczestnicy warsztatów zostali zaznajomieni z celami zrównoważonego rozwoju oraz przykładami dobrych praktyk zarówno z Polski, jak i zagranicą związanymi z wdrażaniem Agendy 2030 na poziomie lokalnym.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176)

Ministerstwo Rozwoju zleciło wykonanie dwóch ekspertyz dotyczących analizy prowadzonej polityki rozwoju w Polsce, tj.:

- 1) ekspertyzy¹⁴ pn. *Pozycja Polski w ramach realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030 ONZ*, która dotyczyła oceny stanu wyjściowego w zakresie realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce oraz porównania poziomu zaawansowania naszego kraju we wdrażaniu Agendy 2030 w odniesieniu do wyników innych państw. Celem analizy było skonfrontowanie wyników Polski w zakresie poszczególnych celów i zadań Agendy 2030 z celami i kierunkami interwencji w SOR. Analiza stanowiła podstawę wyboru priorytetów, a następnie wyboru wskaźników, które będą monitorowały postępy Polski w realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Opracowano zestaw 40 obszarów, które łączą

¹² Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju opublikowana na <https://www.mii.gov.pl/media/48672/SOR.pdf>, str. 7-16.

¹³ Spotkania odbyły się 10.10.2016 r. i 02.03.2017 r.

¹⁴ Na zlecenia Ministra Rozwoju wykonana 7 grudnia 2016 r.

17 celów oraz 169 zadań zawartych w dokumencie ONZ w obszary tematyczne poddane dalszej priorytetyzacji w kategorii: gospodarka, społeczeństwo i środowisko;

- 2) ekspertyzy¹⁵ pn. *Identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk) dla efektywnej realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce*, która wykazała że najważniejszymi celami dla Polski są: ograniczenie ubóstwa (Cel 1) oraz zapewnienie zrównoważonego rozwoju miast i społeczności (Cel 11). Cele, które są z nimi powiązane to: dobra jakość edukacji (Cel 4), równość płci (Cel 5), mniej nierówności (Cel 10) oraz pokój, sprawiedliwość i silne instytucje (Cel 16). Te dwa główne cele związane z polityką społeczną, miejską, regionalną mają najwięcej instrumentów, które mogą pomóc efektywnie realizować cele zrównoważonego rozwoju w Polsce. Analiza wykazała, że Cel 5: *Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt*; Cel 14: *Chronić oceany i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony*; Cel 15: *Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej* zostały najslabiej odzwierciedlone w SOR. Wskazano sześć obszarów, tzw. akceleratorów zrównoważonego rozwoju, które wpisują się w zakres celów Agendy 2030 dotyczących ochrony mórz i oceanów, pokoju, sprawiedliwości i budowania silnych instytucji, rozwijania partnerstwa dla celów, eliminacji głodu, zapewniania odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji, a także rozwoju przemysłu, innowacji i infrastruktury.

(Dowód: akta kontroli str. 177-233)

W dokumencie pn. *Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* opracowanym przez Ministerstwo Rozwoju, podano, że:

1. działania podejmowane w celu szczegółowym I SOR *Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną* wskazano jako zbieżne z celami 8, 9, 12 Agendy 2030, z zadaniami w zakresie zapewnienia wysokiej edukacji technicznej, zawodowej i wyższej w celu 4, działaniami w obszarze zrównoważonego rolnictwa i produkcji żywności, technologiami środowiskowymi, zmniejszaniem nierówności, globalnym partnerstwem na rzecz rozwoju występującymi w celach 2, 7, 10, 11, 13, 16 i 17;
2. działania podejmowane w celu szczegółowym II SOR *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony* w celu zapewnienia równego dostępu do zasobów gospodarczych i podstawowych usług, walki z ubóstwem, szczególnie wśród najmłodszych, wskazano jako realizujące cel 1 i 2, działania zapewnienia opieki zdrowotnej – cel 3, tworzenia nowych miejsc pracy i promocji zatrudnienia – cel 8 i 9, zapewnienia każdemu bezpiecznych i odpowiednich warunków mieszkaniowych, dostępu do komunikacji – cel 10 i 11 oraz zadania w zakresie poprawy edukacji, zwiększenia równości praw kobiet i mężczyzn oraz bezpieczeństwa – cel 4, 5 i 16;
3. działania podejmowane w celu szczegółowym III *Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu* wskazano jako zbieżne z zadaniami związanymi z ochroną zdrowia, zapewnieniem bezpiecznych systemów transportu, wzmocnieniem środków wdrażania realizującymi cel 3, 11 i 17, z zadaniami w zakresie zapewnienia pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz godnej pracy dla wszystkich realizującymi cel 8, wzmocnieniem roli prawa realizującymi cel 16 oraz zwiększenia dostępu firm do usług finansowych realizującymi cel 9¹⁶.

(Dowód: akta kontroli str. 47-125)

¹⁵ Na zlecenia Ministra Rozwoju wykonana 10 stycznia 2018 r.

¹⁶ Opracowanie pn. *Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* pokazuje zbieżność SOR i Agendy 2030 na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych. Również zbieżność SOR i Agendy 2030 wskazano w opracowaniu pn. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce*: http://www.mpit.gov.pl/media/41336/1003_05_17_mr_broszura_onz_net.pdf (dostęp 08.03.2018).

1.2. Działania w Ministerstwie dotyczące włączenia celów zrównoważonego rozwoju do polityk krajowych na rzecz rozwoju polegały na:

1. koordynacji, na szczeblu rządowym, wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Zaangażowanie w proces realizacji celów Agendy 2030 szerokiego grona interesariuszy oraz zwiększenie sprawności administracji i budowanie poczucia odpowiedzialności każdej ze stron za powodzenie procesu realizowanego w Ministerstwie w formie *Projektu Agendy 2030 ONZ w Polsce*¹⁷. Kluczowymi elementami projektu było: 1) przeprowadzenie analizy jakościowej oceny stanu wyjściowego w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce oraz porównanie z wynikami innych państw; 2) mapowanie działań realizowanych w ramach polityk publicznych, przyczyniających się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 3) identyfikacja akceleratorów (obszarów działań i polityk), będących dźwignią dla efektywnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 4) prace nad raportem z wdrażania przez Polskę Agendy 2030 do zaprezentowania podczas National Voluntary Review ONZ, w lipcu 2018 r.; 5) budowanie szerokiego partnerstwa na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce, w tym kontynuacja współpracy w ramach partnerstwa zainicjowanego podczas konferencji w Ministerstwie w dniu 5 czerwca 2017 r. i rozszerzenie o inne zainteresowane podmioty; 6) powołanie forum interesariuszy; 7) budowa platformy cyfrowej, tj. strony internetowej dedykowanej działaniom na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce; 8) promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów Agendy 2030;
2. koordynacji wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym, którą zapewniło powołanie przez Komitet Koordynacyjny do spraw Polityki Rozwoju¹⁸ *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju*¹⁹. Głównym celem powołania Zespołu było przygotowanie Polski do krajowego przeglądu wdrażania celów Zrównoważonego Rozwoju w ramach Voluntary National Review (VNR) w lipcu 2018 r. w trakcie sesji Politycznego Forum Wysokiego Szczebla (High Level Political Forum – HLPF) Organizacji Narodów Zjednoczonych. Polska zadeklarowała HLPF rok 2018 jako termin przeglądu i raportu z wdrażania Agendy 2030²⁰. Zadania Zespołu to: 1) wybór krajowych priorytetów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w oparciu o SOR; 2) zapewnienie partycypacyjnego procesu przygotowania raportu krajowego w ramach VNR ONZ nt. wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce, poprzez włączenie do dyskusji przedstawicieli administracji rządowej, samorządowej oraz strony społecznej; 3) wymiana informacji, dobrych praktyk i dzielenie się wiedzą nt. tworzenia warunków dla efektywnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce; 4) monitorowanie postępów w realizacji kierunków rozwoju określonych w SOR i w jaki sposób realizacja tych kierunków wpływa na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

¹⁷ Struktura zarządcza projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce została zaakceptowana przez Sekretarza Stanu w MR, Członka Rady Ministrów, p. Jerzego Kwiecińskiego w dniu 21 lipca 2017 r.

¹⁸ Organ opiniodawczo-doradczy Prezesa Rady Ministrów. W odniesieniu do SOR, Komitet analizuje propozycje dokumentów strategicznych, w tym strategii i polityk określających szczegółowe cele oraz instrumenty realizacyjne kluczowe dla realizacji Strategii, projekty odpowiednich aktów prawnych oraz dokumenty i informacje dotyczące przebiegu wdrażania SOR i jej instrumentów realizacyjnych, w tym zawierające ocenę ich skuteczności i efektywności.

¹⁹ Uchwała nr 68 Komitetu Koordynacyjnego do spraw Polityki Rozwoju z dnia 1 września 2017 r. w sprawie powołania *Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej celami Zrównoważonego Rozwoju*.

²⁰ Pismo Ministerstwa do Ambasadora, Stałego Przedstawiciela RP przy NZ w Nowym Jorku z dnia 14.10.2016 r. (DSR-XVI.524.2.2016).

w Polsce; 5) wsparcie przy organizacji wydarzeń towarzyszących polskiemu przeglądowi na sesji ONZ w 2018 r.²¹.

(Dowód: akta kontroli str. 126-168)

1.3. Odnośnie współpracy z samorządem województw na rzecz efektywnej realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju poinformowała, że: SOR stanowi postawę do aktualizacji zintegrowanych strategii rozwoju, w tym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR). KSRR jest dokumentem o charakterze terytorialnym, określającym cele polityki regionalnej i instrumenty ich realizacji. Określa też zasady i mechanizmy współpracy i koordynacji działań podejmowanych przez podmioty publiczne i prywatne na rzecz rozwoju regionalnego wewnątrz oraz pomiędzy wszystkimi poziomami zarządzania polityką rozwoju, tj. krajowym, regionalnym, lokalnym.

Na etapie projektowania krajowego raportu z wdrażania Agendy 2030 w Polsce, do prac zostali włączeni również partnerzy społeczno-gospodarczy²², aby ich opinia mogła być ujęta w dokumencie.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176)

1.4. Art. 74 lit. g Agendy 2030 wskazuje m.in., aby podejmowane działania i przeglądy realizacji niniejszej Agendy były oparte na dowodach, ocenach i danych.

W ramach Grupy eksperckiej ws. działań Polski na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030 następnie w ramach Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju, przez ich przedstawicieli podejmowane były prace²³ nad listą wskaźników do monitorowania postępów realizacji celów Agendy 2030 przy współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym²⁴.

(Dowód: akta kontroli str. 138-166, 934-936)

Ministerstwo zleciło wykonanie dwóch ekspertyz. Jak podano w opracowaniu pn. *Realizacja Celów Zrównoważonego Rozwoju w Polsce w ramach Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, podstawą do oceny postępu we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce będzie zestaw wskaźników pochodzących z SOR oraz listy globalnej ONZ, w miarę potrzeb uzupełniony o dodatkowe mierniki przypisane do poszczególnych celów zrównoważonego rozwoju. Ekspertyza pn. *Pozycja Polski w ramach realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030 ONZ* wskazała, w zakresie analizy wskaźników do mierzenia celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, możliwość przyporządkowania 121 wskaźników do zadań Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 52-125)

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w związku z kontrolą pn. *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030*, udzielił informacji dotyczących prac związanych z przygotowaniem do monitorowania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Podał, że zrównoważony rozwój jest jednym z priorytetowych obszarów działalności polskiej statystyki. Inspiracją do podjęcia tego tematu przez GUS były prace toczące się na szczeblu Unii Europejskiej. W ślad za przyjęciem w 2001 r. Strategii Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej, zawierającej wskaźniki monitorujące postęp, kraje członkowskie zostały zachęczone do tworzenia własnych, krajowych strategii i zestawów wskaźników. GUS w 2011 r. opracował zestaw wskaźników monitorujących zrównoważony rozwój w Polsce na poziomie kraju, uzupełniony następnie o zestawy wskaźników regionalnych (dla województw) i lokalnych (dla powiatów). Dane dla wszystkich

²¹ Zespół odbył posiedzenia 07.09.2017 r., 24.11.2017 r. i 06.03.2018 r.

²² M.in. organizacje pracodawców i organizacje związkowe, samorzady zawodowe, izby gospodarcze, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe.

²³ Trwa analiza wskaźników z listy globalnej 230 wskaźników.

²⁴ Posiedzenie Zespołu 08.12.2017 r.

wskaźników są udostępnione w bazie wskaźników zrównoważonego rozwoju, dostępnej na stronie GUS pod adresem: <http://wskaznikizrp.stat.gov.pl>. GUS odpowiada – zgodnie z kompetencjami – za zapewnienie informacji dla potrzeb monitorowania Agendy 2030 zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i krajowym. Spośród zestawu wskaźników zaproponowanych przez ONZ wiele wskaźników wymaga podjęcia prac badawczych i uzgodnienia metodologii na szczeblu międzynarodowym. Cel 11. *Zrównoważone miasta i społeczności* jest jednym z obszarów o relatywnie niskiej dostępności danych dla proponowanych wskaźników. Dla Polski na 15 wskaźników z listy ONZ, dla ośmiu zaproponowano mierniki zstępcze, pozostałe wskaźniki są niedostępne.

(Dowód: akta kontroli str. 251-261)

1.5. Według zapisów celu 17 *Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju* Agendy 2030, działania 17 należy zachęcać do tworzenia i promowania partnerstwa publicznego, publiczno-prywatnego i partnerstwa z udziałem społeczeństwa obywatelskiego.

Ministerstwo w dniu 5 czerwca 2017 r. rozpoczęło budowanie *Partnerstwa na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju*, do którego przystąpiło około 70 różnych instytucji, organizacji i przedsiębiorstw zainteresowanych wspólną pracą na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce.

Zgodnie z kartą *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce* planowane jest utworzenie cyfrowej platformy inicjatyw na rzecz celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w II i III kwartale 2018 r. Planowana jest organizacja krajowego forum interesariuszy jako platformy prowadzenia merytorycznej debaty, wymiany informacji i doświadczeń oraz nawiązywania skutecznej współpracy na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 234-238)

1.6. *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, która jest zbieżna z Agendą 2030 na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych, podlegała tzw. ewaluacji ex ante zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Zadaniem ewaluacji była ocena logiki interwencji przyjętej w ramach SOR oraz opracowanie rekomendacji możliwych do wprowadzenia zmian tego dokumentu strategicznego. Wnioski i rekomendacje zamieszczone w *Raporcie z wykonania badania ewaluacyjnego Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*²⁵ dotyczyły: trafności i spójności wewnętrznej SOR, spójności zewnętrznej Strategii z innymi dokumentami strategicznymi, możliwości jej realizacji. W odniesieniu do spójności społecznej i równości szans autorzy Strategii powołali się na cele Agendy 2030, wskazując konieczność działań mających na celu wyeliminowanie ubóstwa oraz włączenie w procesy rozwojowe „wszystkich grup i osób zainteresowanych tak, aby każdy miał szansę skorzystania z rezultatów rozwoju”.

W realizowanym w Ministerstwie Rozwoju, a następnie w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii, *Projekcie Agenda 2030 ONZ w Polsce*, stanowiącym mechanizm koordynacji na szczeblu rządowym wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 wskazano, że głównym potencjalnym ryzykiem dla realizacji projektu jest niepewność związana z zapewnieniem finansowania.

(Dowód: akta kontroli str. 241-244)

1.7. Elementem *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce* jest promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju oraz komunikacja dotycząca wdrażania w Polsce²⁶. W kontroli ustalono, że została opracowana broszura pn. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce* (wersja w języku polskim i w języku angielskim). W ramach przygotowania do przeglądu wdrażania przez Polskę celów

²⁵ Raport opublikowano 03.02.2017 r. na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju.

²⁶ Międzynarodowe badania opinii publicznej na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 wskazują, że jedynie od 28 do 45% ankietowanych słyszało o tych celach, zaledwie 1 na 100 obywateli zna cele bardzo dobrze, a 25% zna tylko nazwę. https://www.oecd.org/development/pgd/International_Survey_Data_DevCom_June%202017.pdf.

zrównoważonego rozwoju przedmiotem drugiego posiedzenia *Zespołu do spraw spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju* członkowie zespołu przekazują informacje nt. podejmowanych działań w zakresie realizacji Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 154-166)

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju poinformowała, że w ramach upowszechniania i promocji celów zrównoważonego rozwoju Ministerstwo:

- utworzyło na początku 2017 r. dedykowaną zakładkę na stronie internetowej, w tym zamieszczono przetłumaczoną na język polski rezolucję ONZ;
- podejmuje działania promocyjne, angażując się w szereg inicjatyw partnerskich na rzecz upowszechniania celów zrównoważonego rozwoju. W ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Rozwoju w 2017 r. Ministerstwo zorganizowało konferencję „Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – cele dla świata, wyzwanie dla kraju, odpowiedzialność dla wszystkich” z udziałem przedstawicieli Komisji Europejskiej, OECD, UNDP, UNEP, organizacji ONZ działających w Polsce, ministerstw, instytucji centralnych, regionów, organizacji społeczno-gospodarczych, środowiska naukowego, biznesu, ambasad. Zainicjowano *Partnerstwo na rzecz realizacji SDGs w Polsce*. Kolejna konferencja pod koniec 2017 r. „SDG 17 Partnerstwa na rzecz celów” była dalszą debatą nt. wdrażania w Polsce celów zrównoważonego rozwoju, promocji dobrych praktyk, budowania partnerstwa;
- wydało w połowie 2017 r. broszurę informacyjną (wersja polska i angielska) *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce*, udostępnioną w wersji elektronicznej i papierowej;
- udzielało patronatów inicjatywom, przedsięwzięciom i działaniom realizowanym przez podmioty zewnętrzne, których wartość merytoryczna i skala oddziaływania przyczynia się do zwiększenia świadomości nt. celów zrównoważonego rozwoju;
- przygotowywało materiały informacyjne i prezentacje nt. procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju w Polsce dla instytucji, organizacji międzynarodowych;
- planuje uruchomienie cyfrowej platformy działań realizowanych na rzecz celów zrównoważonego rozwoju, podjęcie współpracy z mediami i nowoczesnymi kanałami komunikacji internetowej jak Facebook, Twitter.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176)

Strony internetowe Ministerstwa zawierały ogólne informacje nt. celów i zadań Agendy 2030, przyjętego podejścia do jej wdrażania w Polsce oraz sposobu monitorowania postępów jej realizacji.

Kontrolerzy NIK zapoznali się ze stronami internetowymi resortów oraz KPRM, których przedstawiciele zaangażowani są w *Zespole ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju*. Spośród przeanalizowanych 15 stron internetowych²⁷ na trzech stronach²⁸ zamieszczone były informacje na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 245-250)

Ustalone
nieprawidłowości

W obszarze objętym kontrolą nie stwierdzono nieprawidłowości.

²⁷ Dokonano analizy strony internetowej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstw: Zdrowia, Edukacji Narodowej, Sprawiedliwości, Cyfryzacji, Infrastruktury, Energii, Finansów, Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Środowiska, Sportu i Turystyki, Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Obrony Narodowej, Spraw Zagranicznych, Nauki i Szkolnictwa Wyższego w dniu 26 stycznia 2018 r.

²⁸ Tj. Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Uwagi dotyczące badanej działalności

Promocja Agendy 2030 i upowszechnianie celów zrównoważonego rozwoju, w opinii NIK, powinna być zintensyfikowana w różnych środowiskach i grupach społecznych. W szczególności należałoby wykorzystać możliwość zamieszczania informacji na temat Agendy 2030 na stronach internetowych ministerstw i urzędów, których przedstawiciele zaangażowani są w *Zespole ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju*.

Ocena cząstkowa

Ministerstwo Rozwoju, a następnie Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, jako koordynator procesu wdrażania Agendy 2030, podjęło należyte działania, aby wywiązać się z obowiązku przygotowania państwa do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Podjęte dotychczas działania doprowadziły do powiązania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 z konkretnymi działaniami określonymi w SOR na szczeblu krajowym na poziomie celów, obszarów i działań priorytetowych, a także wskaźników. Ministerstwo zaangażowało w proces realizacji celów Agendy 2030 szerokie grono interesariuszy poprzez utworzenie społeczno-instytucjonalnego partnerstwa na rzecz wdrażania Agendy 2030 w Polsce.

2. Przygotowanie środków wdrażania (finansowych, instytucjonalnych i ludzkich) celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030

Opis stanu faktycznego

2.1. Zgodnie z art. 21 Agendy 2030 nowe cele i zadania weszły w życie 1 stycznia 2016 r. i będą wyznaczać kierunki decyzji podejmowanych w ciągu najbliższych 15 lat. Koordynację wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym przyjął od marca 2016 r. Ministerstwo Rozwoju. Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii od 9 stycznia 2018 r., które przejęło dział gospodarka wyłączony z Ministerstwa Rozwoju, kontynuuje sprawy związane z analizowaniem i monitorowaniem zobowiązań wynikających z wdrażania przez Polskę Agendy 2030. Art. 63 Agendy 2030 wskazuje, aby wysiłki koncentrować na opracowaniu i realizacji spójnych krajowych strategii zrównoważonego rozwoju, wspieranych przez krajowe ramy finansowania.

Jak podano w SOR²⁹ cele będą finansowane z:

- publicznych funduszy krajowych, tj. budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych środków jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych;
- publicznych środków wspólnotowych (w tym unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz płatności bezpośrednich w ramach Wspólnej Polityki Rolnej), a także innych źródeł zagranicznych;
- środków prywatnych obejmujących również kredyty, leasing, pożyczki, także poręczone lub gwarantowane przez podmioty uprawnione do udzielania poręczeń lub gwarancji. Źródła środków prywatnych to: sektor bankowy i leasingowy, potencjał inwestycyjny przedsiębiorstw, potencjał inwestycyjny spółek Skarbu Państwa, gospodarstwa domowe.

Współpraca międzyinstytucjonalna w układzie pionowym rząd – samorząd, samorząd regionalny – samorząd lokalny, ujęta w SOR, została ukierunkowana na realizację terytorialnych celów rozwojowych³⁰. Realizacja wszystkich celów rozwojowych Strategii będzie wymagała zaangażowania środków publicznych oraz prywatnych, szacowanych do

²⁹ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju opublikowana na <https://www.miir.gov.pl/media/48672/SOR.pdf> (dostęp z 8 marca 2018 r.), str. 365.

³⁰ *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r., jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

2020 r. na około 1,5 biliona zł po stronie sektora publicznego oraz ponad 0,6 biliona zł w ramach inwestycji prywatnych.

Szacunkowe koszty realizacji *Projektu Agenda 2030 ONZ w Polsce* zaplanowano w Ministerstwie w kwocie 230 tys. zł³¹, zakładając stworzenie do końca 2018 r. mechanizmu koordynacji na szczeblu rządowym efektywnego wdrażania przez Polskę Agendy 2030 i jej celów zrównoważonego rozwoju.

(Dowód: akta kontroli str. 126-130)

2.2. W ramach celu 16 *Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiednie instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu* Agendy 2030, zadanie 6 należy budować skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach.

W byłym Ministerstwie Rozwoju zadanie koordynacji wdrażania Agendy 2030 zostało powierzone Departamentowi Strategii Rozwoju (DSR), który odpowiadał m.in. za realizację zadań wynikających z zarządzania polityką rozwoju przez system koordynacji strategicznej, tworzenie jednolitego systemu monitorowania i ewaluacji polityk publicznych zgodnie z § 9 pkt 6 wewnętrznego regulaminu organizacyjnego DSR. Na potrzeby koordynacji procesu w ramach DSR utworzone zostało Samodzielne Stanowisko ds. Agendy rozwojowej 2030, które bezpośrednio podlegało Zastępcy Dyrektora DSR. Do zadań 2-osobowego stanowiska należało w szczególności koordynacja prac wynikających z procesu wdrażania i monitorowania implementacji Agendy 2030, w tym:

- analizowanie i monitorowanie zobowiązań wynikających z implementacji przez Polskę Agendy 2030 i jej celów rozwojowych – współpraca w tym zakresie z ministerstwami, urzędami, instytucjami państwowymi, partnerami społeczno-gospodarczymi i organizacjami, a także komórkami organizacyjnymi Ministerstwa i komórkami wewnętrznymi departamentu;
- koordynacja przygotowania raportu na potrzeby polskiego przeglądu realizacji Agendy 2030 na sesji Forum Politycznego Wysokiego Szczebla ONZ;
- przygotowanie, we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa, ministerstwami i urzędami, udziału w sesjach Forum Politycznego Wysokiego Szczebla ONZ będącego platformą dyskusji i wymiany doświadczeń pomiędzy krajami oraz przeglądu implementacji Agendy 2030;
- bezpośrednie kontakty ze Stałym Przedstawicielem Rzeczypospolitej przy ONZ oraz partnerami na szczeblu Unii Europejskiej i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) odnośnie prac merytorycznych w zakresie realizacji celów rozwojowych Agendy 2030;
- udział w pracach na forum Unii Europejskiej w zakresie kolejnych kroków na rzecz zrównoważonego rozwoju i implementacji Agendy 2030;
- prowadzenie dialogu z szerokim gronem interesariuszy zaangażowanych w podejmowanie inicjatyw na rzecz realizacji celów Agendy 2030 w ramach platformy współpracy;
- podejmowanie działań na rzecz promocji Agendy 2030 i upowszechniania w Polsce Celów Zrównoważonego Rozwoju.

W wyniku reorganizacji Ministerstwa Rozwoju od 9 stycznia 2018 r. koordynacją procesu wdrażania przez Polskę postanowień Agendy 2030 zajmuje się Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii.

(Dowód: akta kontroli str. 313-381)

³¹ Koszty związane bezpośrednio z realizacją projektu na ekspertyzę „Pozycja Polski w ramach realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju przyjętych wraz z Agendą 2030 ONZ (50 tys. zł), ekspertyza wskazująca akceleratorów (obszarów działań i polityk) będących dźwignią zapewniającą efektywną realizację celów rozwojowych w Polsce (70 tys. zł), Budowa platformy cyfrowej poświęconej Agendzie 2030 i realizacji celów rozwojowych w Polsce (60 tys. zł), materiały promocyjno-informacyjne, koszty związane z organizacją konferencji, spotkań, warsztatów, konsultacji (50 tys. zł).

2.3. Punkt 4 preambuły Agendy 2030 wskazuje, że na rzecz pełnego wdrożenia celów zrównoważonego rozwoju państwo zobowiązuje się nie pominąć nikogo (tzw. zasada no one will be left behind).

Na szczepku krajowym utworzony³² został Zespół ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju, któremu przewodniczy przedstawiciel Ministra. Członkowie Zespołu to przedstawiciele resortów w randze eksperckiej oraz przedstawiciele strony samorządowej, środowiska akademickiego i społeczno-gospodarczego. Przewodniczący Zespołu może zapraszać do udziału w pracach na prawach członka lub z głosem doradczym, także inne osoby, których wiedza i doświadczenie mogą być przydatne do wykonywania zadań Zespołu. Oprócz ekspertów reprezentujących ministerstwa, Zespół posiada reprezentację przedstawicieli szczebla lokalnego, w tym stowarzyszenia województw, powiatów i gmin Polski, a także organizacji zrzeszającej miasta i metropolie. Założeniem funkcjonowania Zespołu jest włączenie do współpracy przedstawicieli różnych środowisk, celem zapewnienia ich aktywnej partycypacji w procesie budowania odpowiednich warunków dla realizacji celów Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 131-137)

Odnosnie działań mających na celu włączenie zainteresowanych partnerów na poziomie krajowym, ale również regionalnym i lokalnym na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju poinformowała m.in. że: kierując się zasadą „no one will be left behind” do współpracy w ramach Zespołu oprócz przedstawicieli resortów i administracji samorządowej zaproszeni zostali partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym organizacje branżowe, zrzeszające pracowników, pracodawców. Członkami Zespołu są także przedstawiciele Rady Działalności Pożytku Publicznego, która jest ciałem instytucjonalizującym zasadę dialogu obywatelskiego oraz zapewnia współpracę pomiędzy sektorem publicznym a tzw. trzecim sektorem. Wśród uczestników posiedzeń znajdują się także Polska Konfederacja Inicjatyw Pozarządowych, przedstawiciele środowisk akademickich oraz organizacji należących do grupy ONZ, które prowadzą aktywną działalność w Polsce.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176)

2.4. Główny Urząd Statystyczny został włączony w prace nad krajową koncepcją wdrażania i monitorowania celów Agendy 2030 w ramach Grupy eksperckiej ws. działań Polski na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju Agendy ONZ 2030 oraz w ramach Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w trakcie kontroli, udzielił informacji, że organizacja prac nad monitorowaniem Agendy 2030 w GUS bazuje na podziale kompetencji wynikającym z regulaminów organizacyjnych poszczególnych jednostek oraz dotychczasowych doświadczeń związanych z pomiarem zrównoważonego rozwoju. W działania zaangażowane są bezpośrednio: Departament Analiz i Opracowań Zbiorczych, Departament Badań Regionalnych i Środowiska, Departament Współpracy Międzynarodowej, Urząd Statystyczny w Katowicach, Wrocławiu, Białymstoku. Od sierpnia 2015 r. funkcjonuje nieformalny Zespół analityczny ds. zrównoważonego rozwoju złożony z przedstawicieli GUS i Urzędów Statystycznych zaangażowanych w prace nad zrównoważonym rozwojem. Struktury zostały wykorzystane do organizacji procesu monitorowania Agendy 2030.

(Dowód: akta kontroli str. 251-260)

³² Uchwała nr 68 Komitetu Koordynacyjnego do Spraw Polityki Rozwoju z dnia 1 września 2017 r. w sprawie powołania Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju.

2.5. Spójność polityk na rzecz rozwoju z polityką współpracy rozwojowej³³ została zagwarantowana poprzez włączenie do prac w ramach Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

(Dowód: akta kontroli str. 7-44, 131-164)

Ustalone
nieprawidłowości

W obszarze objętym kontrolą nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W Ministerstwie Rozwoju została przygotowana struktura organizacyjna dla efektywnej realizacji procesu koordynacji wdrażania Agendy 2030 na poziomie krajowym, która była następnie kontynuowana w Ministerstwie Przedsiębiorczości i Technologii. Realizacja krajowej strategii odpowiedzialnego rozwoju została zintegrowana z krajowymi ramami finansowania. Spójność polityk na rzecz rozwoju z polityką współpracy rozwojowej została również zagwarantowana poprzez włączenie do prac w ramach Zespołu ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju przedstawiciela Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Podejście zintegrowane (whole of government) zostało wzmocnione poprzez koordynację na szczeblu krajowym wdrażania celów SOR z celami Agendy 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju. Podjęte zostały działania w celu budowania partnerstwa pomiędzy instytucjami rządowymi, jak i administracją lokalną, regionalną, środowiskami naukowymi, biznesem i wszystkimi zainteresowanymi stronami i grupami w celu realizacji zasady Agendy 2030, że nikt nie zostanie pominięty (no one will be left behind).

3. Przygotowanie monitorowania wdrażania celów Agendy 2030

Opis stanu
faktycznego

3.1. Art. 75 Agendy 2030 wskazuje, że celom i powiązanim z nimi zadaniom będą towarzyszyć działania następcze i będą one poddawane ocenie z wykorzystaniem zestawu globalnych wskaźników, uzupełnione wskaźnikami na poziomie krajowym, które zostaną opracowane przez państwa członkowskie. Lista 232 wskaźników mierzących postęp w realizacji celów Agendy 2030 została przedstawiona przez ONZ w lipcu 2017 r.³⁴.

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju poinformowała, że monitorowanie realizacji celów zrównoważonego rozwoju, zgodnie z przyjętym mechanizmem koordynacji wdrażania Agendy 2030 w Polsce, będzie zintegrowane z monitorowaniem realizacji SOR. Zespół ds. spójności Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) z Agendą rozwojową 2030 i jej Celami Zrównoważonego Rozwoju posiadający reprezentację przedstawicieli szczebla lokalnego, w tym stowarzyszenia województw, powiatów i gmin Polski, a także organizacji zrzeszającej miasta i metropolie w kraju, zajmuje się wypracowaniem krajowej koncepcji wdrażania i monitorowania celów Agendy 2030.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w związku z kontrolą pn. *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030* poinformował NIK, że w związku z przygotowaniem do monitorowania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, GUS m.in. przystąpił do doboru propozycji krajowych wskaźników monitorujących. Dobór wskaźników monitorujących priorytety krajowe jest prowadzony w oparciu o: zestaw wskaźników monitorujących SOR; listę wskaźników globalnych określoną przez ONZ; propozycje resortów odpowiedzialnych za poszczególne cele Agendy 2030. Wstępna propozycja zestawu mierników została przedłożona do konsultacji Zespołu. Uzgodniony

³³ Przez współpracę rozwojową rozumie się ogół działań podejmowanych przez organy administracji rządowej w celu udzielania państwom rozwijającym się lub ich społeczeństwom, zgodnie z zasadą solidarności międzynarodowej, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o współpracy rozwojowej. (Dz.U. z 2011 r. Nr 234, poz. 1386).

³⁴ Rezolucja Narodów Zjednoczonych A/RES/71/313, publikowana http://ggim.un.org/meetings/2017-4th_Mtg_IAEG-SDG-NY/documents/A_RES_71_313.pdf

zestaw posłuży do oceny postępów Polski we wdrażaniu celów Agendy 2030. Po zakończeniu prac nad doborem wskaźników zostaną one włączone do bazy wskaźników zrównoważonego rozwoju. Prace nad określeniem ram monitorowania celów Agendy 2030 na poziomie regionalnym i lokalnym będą mogły zostać podjęte po uzgodnieniu zestawu wskaźników monitorujących priorytety krajowe. GUS planuje rewizję zestawów wskaźników regionalnych i lokalnych zrównoważonego rozwoju (opracowanych przed przyjęciem Agendy 2030) i dostosowanie ich do celów wyznaczonych przez Agendę 2030 i priorytety krajowe. Na tym etapie zostanie rozważona kwestia zaangażowania w prace jednostek samorządu terytorialnego.

(Dowód: akta kontroli str. 251-261, 313-381)

3.2. Art. 47 Agendy 2030 wskazuje, że rządy ponoszą główną odpowiedzialność za prowadzenie działań następczych i przeglądów na szczeblu krajowym w odniesieniu do postępów w realizacji celów i zadań w ciągu najbliższych 15 lat. Ponadto art. 79 Agendy 2030 zachęca państwa do prowadzenia regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu lokalnym i krajowym prowadzonych przez poszczególne państwa oraz z ich inicjatywy.

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju poinformowała, że w trakcie prowadzenia kontroli, trwało przygotowanie krajowego *Raportu nt. Celów Zrównoważonego Rozwoju* na potrzeby dobrowolnego przeglądu krajowych działań na forum ONZ. W Ministerstwie poinformowano, że *Raport* będzie przyjmowany przez Radę Ministrów³⁵. Projekt tego dokumentu poddany będzie procesowi konsultacji międzyresortowych i społecznych. W proces konsultacji zostanie zaangażowany parlament, tj. *Raport* zostanie skierowany pod obrady właściwej Komisji Sejmowej.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176, 839-933)

3.3. Art. 74 lit. f Agendy 2030 wskazuje m.in. że podejmowane działania i przeglądy realizacji niniejszej Agendy będą oparte na istniejących platformach i procesach, nie będą się powielać i będą dostosowane do krajowych uwarunkowań, możliwości, potrzeb i priorytetów.

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w związku z kontrolą pn. *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030* poinformował m.in. że: przygotowania do monitorowania celów Agendy 2030 GUS rozpoczął od analizy dostępności wskaźników uzgodnionych na szczeblu ONZ (globalnych) oraz zaplanowania procesu ich raportowania do organizacji międzynarodowych. W tym celu w latach 2016-2017 przeprowadzono prace polegające na: rozpoznaniu dostępności danych dla Polski do globalnego zestawu wskaźników; rozbudowie bazy danych wskaźników zrównoważonego rozwoju i dostosowaniu jej do potrzeb prezentacji danych dla wskaźników Agendy 2030. Rozpoznanie dostępności wskaźników globalnych rozpoczęto od analizy zasobów informacyjnych GUS. Następnie w celu zapewnienia danych dla maksymalnej liczby wskaźników globalnych GUS nawiązał współpracę z jednostkami administracji publicznej. Dodatkowo, dla części wskaźników, dla których dane nie są obecnie dostępne z żadnego ze źródeł, zaproponowano wskaźniki zastępcze (tzw. proxy), tj. takie, które są zbliżone zakresowo lub tematycznie do wskaźników wskazanych przez ONZ. W efekcie udało się pozyskać wskaźniki dla ponad 70% wskaźników globalnych.

(Dowód: akta kontroli str. 251-261)

3.4. Art. 80 Agendy 2030 wskazuje, że działania następcze i przeglądy na poziomie regionalnym³⁶ i subregionalnym mogą służyć wzajemnemu uczeniu się, m.in. poprzez dobrowolne przeglądy, wymianę dobrych praktyk i omawianie wspólnych celów.

³⁵ Planowany termin przyjęcia projektu przez Radę Ministrów to drugi kwartał 2018 r.: <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/form/r97505469430551,Realizacja-Celow-Zrownowazonego-Rozwoju-w-Polsce-Raport-2018.html>

³⁶ W ramach ONZ poziom regionalny oznacza 5 regionalnych komisji narodów Zjednoczonych, tj. Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ (ECE), Komisji Gospodarczej NZ ds. Ameryki Łacińskiej i Karaibów (ECLAC), Komisji Gospodarczo – Społecznej NZ ds. Azji i Pacyfiku (ESCAP), Komisji Gospodarczo – Społecznej ds. Azji Zachodniej (ESCWA), Komisji Gospodarczej NZ ds. Afryki (ECA)

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju poinformowała, że: korzystano z dotychczasowych doświadczeń w celu przygotowania do wdrażania przyjętych celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 m. in. poprzez udział w warsztatach organizowanych przez ONZ dla krajów przygotowujących się do dobrowolnego przeglądu wdrażania celów Agendy 2030. Podczas warsztatu państwa wymieniały się doświadczeniami w zakresie przygotowań do przeglądu i organizacji mechanizmu koordynacji wdrażania celów Agendy 2030. Dodatkowo udział w konferencjach i warsztatach organizowanych przez inne organizacje czy instytucje, w tym międzynarodowe, stanowił źródło inspiracji do planowania i podejmowania kolejnych przedsięwzięć sprzyjających efektywnej realizacji celów Agendy 2030. Źródłem danych i informacji są również analizy i opracowania krajowe, jak również organizacji międzynarodowych – OECD, ONZ.

Polska aktywnie współpracuje z Europejską Siecią na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (ESDN) na poziomie regionalnym biorąc udział w cyklicznych warsztatach skierowanych do państw europejskich nt. wdrażania celów Agendy 2030, jak również partycypując z bieżącymi informacjami do newslettera ESDN, w ramach którego państwa informują o aktualnych działaniach na rzecz realizacji Agendy 2030 w kraju.

Na potrzeby przygotowania polskiego raportu z wdrażania celów Agendy 2030 do zaprezentowania podczas VNR, dokonany został przegląd raportów prezentowanych przez kraje, które już dokonały przeglądu. W pewnej mierze są one punktem odniesienia, bądź też prezentują ciekawe praktyki, które mogą stanowić inspirację do poszukiwania nowych rozwiązań w Polsce.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176)

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego, w związku z kontrolą pn. *Przygotowanie do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030*, udzielił informacji dotyczących prac związanych z przygotowaniem do monitorowania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, podając m.in. że: polska statystyka publiczna rozpoczęła prace nad organizacją procesu monitorowania celów Agendy 2030 mając podstawy i doświadczenie m.in. z prowadzonymi od 2011 r. zestawami wskaźników zrównoważonego rozwoju na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; bazą danych wskaźników zrównoważonego rozwoju; dobrą współpracą międzyresortową, ugruntowaną podczas prac związanych z monitorowaniem strategii Europa 2020 oraz krajowych dokumentów strategicznych. Ponadto przedstawiciel GUS uczestniczy (od stycznia 2018 r. jako współprzewodniczący) w pracach Grupy Sterującej ds. Statystyk na rzecz celów SDG, działającej w ramach Konferencji Statystyków Europejskich. W ramach Grupy Sterującej, przy udziale Polski, powstał m.in. dokument pn. *Mapa drogowa dla statystyki na rzecz Celów Zrównoważonego Rozwoju, wyznaczająca ramy monitorowania Agendy 2030 w regionie europejskim*. Ponadto GUS planuje m. in. działania dotyczące opracowania aneksu statystycznego do raportu rządowego na potrzeby przeglądu postępów we wdrażaniu Agendy 2030 na Forum Politycznym Wysokiego Szczebla.

(Dowód: akta kontroli str. 251-261)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zdaniem NIK, proces dostosowania krajowych wskaźników do listy wskaźników przyjętych przez ONZ³⁷ należy intensyfikować, aby zwiększać możliwość mierzenia postępu w realizacji celów i prowadzenia systematycznej oceny wyników kraju w zakresie celów zrównoważonego Rozwoju Agendy 2030 również na arenie międzynarodowej.

Ocena częściowa

Zapoczątkowane zostały przez Ministerstwo Rozwoju, a następnie kontynuowane przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii, działania w celu zapewnienia skutecznego monitorowania postępów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 na szczeblu krajowym, w szczególności w zakresie doboru wskaźników, wdrażania odpowiedniego systemu

³⁷ Report of the Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators E/CN.3/2016/2/Rev.1: <https://unstats.un.org/unsd/statcom/47th-session/documents/2016-2-IAEG-SDGs-E.pdf>

monitorowania i raportowania. Realizacja celów rozwojowych Agendy 2030 będzie zintegrowana z procesem monitorowania realizacji SOR przy zaangażowaniu *Zespołu ds. spójności SOR z Agendą rozwojową 2030*, do którego zaproszono szeroką reprezentację przedstawicieli resortów i administracji samorządowej oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Przygotowana struktura organizacyjna umożliwiła skuteczne przygotowywanie polskiego raportu z wdrażania celów Agendy 2030 do zaprezentowania podczas VNR w 2018 r. przeprowadzonego przy współpracy na szczeblu rządowym oraz aktywnym włączeniu partnerów zewnętrznych na podstawie oficjalnych krajowych źródeł danych statystycznych.

4. Art. 73 Agendy 2030 wskazuje, że działając na szczeblu krajowym należy sprzyjać wymianie najlepszych praktyk i doświadczeń.

Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Rozwoju w byłym Ministerstwie Rozwoju podała, iż Polska w ramach przygotowania do wdrażania celów Agendy 2030 wypracowała rozwiązania, które mogą być dobrymi praktykami/doświadczeniami dla innych:

- podejście projektowe (karta projektu Agenda 2030 w Polsce);
- partycypacyjny model przygotowywania raportu nt. wdrażania celów zrównoważonego rozwoju (mapowanie działań, zespół ds. spójności SOR z Agendą 2030);
- inicjatywa Ministra Rozwoju – *Partnerstwo na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju w Polsce*;
- organizowanie Krajowego Forum Interesariuszy.

NIK wskazuje na dobre praktyki w innych państwach, mając na celu realizację art. 73 Agendy 2030, w związku z trwającym procesem przygotowania do wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 w Polsce³⁸, w obszarach dotyczących:

- **rozszerzania tworzenia zintegrowanego podejścia na poziomie lokalnym poprzez dobrowolne włączanie działań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym również tych realizowanych w ramach regionalnych programów operacyjnych w osiągnięciu celów zrównoważonego rozwoju**
 - Szwajcaria, przygotowała wytyczne dla jednostek samorządu terytorialnego w jaki sposób identyfikować działania, które wpisują się w realizację celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 i zamieściła na stronie internetowej³⁹. Szwajcarskie Federalne Biuro Rozwoju Przestrzennego we współpracy z przedstawicielami 30 władz kantonalnych i lokalnych przygotowało wytyczne dotyczące przeprowadzenia analizy oceny, w jaki sposób dany projekt wpisuje się w realizację celów zrównoważonego rozwoju na poziomie odpowiednio kantonu lub gminy⁴⁰. Ww. wytyczne są dostępne online i zawierają opis korzyści z przeprowadzenia takiej oceny, wskazówki w jaki sposób ją zainicjować i pomoc w wyborze właściwego narzędzia. W Szwajcarii powołano również Forum Zrównoważonego Rozwoju w celu instytucjonalizacji współpracy rządu federalnego z samorządem terytorialnym na poziomie kantonu i gminy w zakresie wdrażania i promocji celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030;

³⁸ Standard ISSAI 5130 "Rola Najwyższych Organów Kontroli w zrównoważonym rozwoju": http://www.issai.org/en_us/site-issai/issai-framework/4-auditing-guidelines.htm. Standard ISSAI 12 „NOK przyczyniają się do poprawy jakości życia obywateli” <https://www.nku.gov.sk/documents/10272/1273416/ISSAI+12+-+The+vaule+and+benefits+of+the+SAls.pdf/feab1cd1-cba9-4f51-981d-36a8ff9953f1>

³⁹ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Szwajcarii znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 45, 55, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

⁴⁰ Struktura samorządu terytorialnego w Szwajcarii składa się z 26 kantonów oraz 2890 gmin.

- Austria, w celu koordynacji procesu wdrażania celów Agendy 2030, na poziomie regionalnym i lokalnym wyłoniła dla każdego regionu koordynatora⁴¹. W Austrii utworzono instytucjonalne powiązania pomiędzy strategiami zrównoważonego rozwoju na poziomie federalnym i samorządowym⁴², ustanowiono mechanizmy pionowej koordynacji w ramach struktury federalnej strategii na rzecz zrównoważonego rozwoju⁴³ poprzez m.in. konferencję ekspertów w zakresie koordynacji zrównoważonego rozwoju i grupę roboczą do spraw decentralizacji strategii zrównoważonego rozwoju, w skład której wchodzi koordynatorzy procesu wdrażania celów zrównoważonego rozwoju na poziomie rządu federalnego i landów;
- W Niemczech proces zaangażowania szerokiego grona interesariuszy, w tym samorządu terytorialnego, wokół najistotniejszych problemów wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, jest wspierany przez Niemiecką Radę do spraw Zrównoważonego Rozwoju⁴⁴. Rada powstała w 2001 r. jako organ doradczy rządu niemieckiego. W jego skład wchodzi 15 członków mianowanych przez kanclerza, m.in. z doświadczeniem pracy w samorządzie terytorialnym. Rada doradza rządowi w zakresie polityki zrównoważonego rozwoju i proponuje projekty do jej realizacji. Rada wspiera dialog społeczny w kwestii zrównoważonego rozwoju w celu podniesienia poziomu świadomości w zakresie zrównoważonego rozwoju poprzez wykazanie konsekwencji działań społecznych i omówienie możliwych rozwiązań⁴⁵;
- **zwiększania świadomości społeczeństwa dotyczącej wdrażania celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030**

Wyniki badań dotyczących poziomu wiedzy w społeczeństwie o celach zrównoważonego rozwoju w państwach członkowskich Unii Europejskiej⁴⁶, przeprowadzonych w pod koniec 2016 r. wskazują, że w Polsce aż 65% badanych nie słyszało o celach zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, 24% badanych słyszało o ww. celach, ale nie wie dokładnie, co one oznaczają, a zaledwie 9% badanych słyszało o ww. celach i wie, co one oznaczają. Wprawdzie w przypadku Polski łączna liczba badanych, którzy słyszeli o ww. celach wzrosła o 10 punktów procentowych (z 23% do 33%) w stosunku do badań przeprowadzonych rok wcześniej⁴⁷, ale nadal pozostawała poniżej średniej dla 28 państw członkowskich UE, która wynosiła 41%. Największa znajomość celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 spośród państw członkowskich UE wystąpiła w Finlandii (73%), Luksemburgu (62%), Holandii (61%), Austrii (57%), Szwecji (56%), Belgii (54%).

- Za szczególnie skuteczne można zatem uznać rozwiązania zastosowane w Finlandii⁴⁸, gdzie wiedza na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 jest rozpowszechniana m.in. przez:

⁴¹ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Austrii znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 54, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

⁴² Struktura samorządu terytorialnego w Austrii składa się z 9 krajów związkowych (landów) i 2300 gmin.

⁴³ *Österreichische Strategie Nachhaltige Entwicklung (ÖSTRAT)*: <https://www.nachhaltigkeit.at/strategien/oestrat-bund-laender-strategie/oestrat-gemeinsamer-kompass-fuer-vielfaeltige-initiativen>

⁴⁴ Szczegóły dotyczące dobrych praktyk zastosowanych w Niemczech znajdują się w dokumencie pn. *Mainstreaming the Agenda 2030 for Sustainable Development – interim reference Guide UN Development Group*, str. 24, <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/MDG/Post2015-SDG/UNDP-SDG-UNDG-Reference-Guide-UNCTs-2015.pdf>

⁴⁵ <https://www.nachhaltigkeitsrat.de/en/ueber-den-rat/>

⁴⁶ *EU Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid. Special Eurobarometer Report No 455, April 2017*: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/sp455-development-aid-final_en.pdf.

⁴⁷ *The European Year for Development – EU Citizens' Views on Development, Cooperation and Aid. Special Eurobarometer Report No 441, April 2016*: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/sp441-devco-report-final_en.pdf.

⁴⁸ *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: <http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports>

- Urząd Prezesa Rady Ministrów, który prowadzi specjalną stronę internetową na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030, informuje również poprzez media społecznościowe, takie jak Twitter i Facebook, blogi prowadzone przez partnerów urzędu, regularnie rozpowszechnia biuletyny;
 - Krajową Komisję do spraw Zrównoważonego Rozwoju, której członkami są przedstawiciele administracji rządowej, a także samorządy, organizacje pozarządowe, sektor prywatny i grupy interesu. Członkowie komisji regularnie informują swoje środowiska na temat prac fińskiego rządu związanych z wdrażaniem celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Przedstawiciele sekretariatu ww. komisji wygłaszają cotygodniowe wystąpienia na publicznych imprezach, seminariach, targach, itp.;
 - rozpowszechnianie dobrych praktyk na szczeblu lokalnym poprzez biuletyny, media i konferencje. W 2016 r. rząd fiński zorganizował dwie konferencje w Oulu i Tampere w celu rozpowszechnienia wiedzy na temat celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030 na poziomie lokalnym. Konferencje te zostały przeprowadzone we współpracy z samorządami miast, gmin i regionów oraz z organizacjami pozarządowymi;
 - zobowiązania społeczne do realizacji celów zrównoważonego rozwoju składane indywidualnie przez członków społeczeństwa fińskiego. Do marca 2017 r. ponad 600 takich zobowiązań zostało podpisanych przez przedstawicieli przedsiębiorstw, szkół, miast, administracji, organizacji pozarządowych i innych organizacji, wspólnot, partii politycznych, a nawet osób fizycznych. Przykładowo, szkoły zobowiązały się do wystąpienia o poświadczenie przestrzegania zasad zrównoważonego rozwoju, uniwersytety zobowiązały się do wprowadzenia nowych programów kształcenia na temat zrównoważonego rozwoju, wielu przedsiębiorców zobowiązało się do recyklingu zasobów i zmniejszenia wpływu swojej działalności na środowisko naturalne, miasto Espoo zobowiązało się do promocji równości i tolerancji we wszystkich wydziałach urzędu miejskiego, region Północnej Karelii zobowiązał się do zaprzestania wykorzystywania olejów kopalnych, a ponad 35 gmin zobowiązało się do ograniczenia emisji dwutlenku węgla o 80% do 2030 r.
- W Niemczech⁴⁹ jest przyznawana krajowa nagroda zrównoważonego rozwoju przez niemiecki rząd federalny, stowarzyszenia samorządowe i biznesowe, w tym UNESCO i UNICEF. Nagrody są przyznawane miastom, firmom i osobom prywatnym promującym ideę zrównoważonego rozwoju. Nagroda została ustanowiona w 2008 roku w celu zachęcenia do odpowiedzialności społecznej i ekologicznej oraz zidentyfikowania wzorców do naśladowania w tym obszarze⁵⁰.
- W Szwajcarii⁵¹ rząd kieruje roboczą korespondencją elektroniczną do interesariuszy, aby informować ich o planowanych działaniach na szczeblu federalnym dotyczących celów zrównoważonego rozwoju Agendy 2030. Została również powołana grupa robocza interesariuszy Agendy 2030 w celu rozwoju bardziej regularnej wymiany informacji. Rząd federalny Szwajcarii prowadzi portal informacyjny dotyczący wdrażania Agendy 2030, gdzie udostępniane są również informacje w zakresie działań podejmowanych przez władze kantonów. Szwajcaria zwiększa świadomość społeczną także poprzez

/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf, str. 18-23.

⁴⁹ *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf, str. 24.

⁵⁰ <https://www.nachhaltigkeitspreis.de/sonstige/english-Summary/>

⁵¹ *Communication and Awareness Raising in the Implementation of the 2030 Agenda and the SDGs: Activities and Challenges*. ESDN Quarterly Report No 44, April 2017: http://www.sd-network.eu/quarterly%20reports/report%20files/pdf/2017-April-Communication_and_Awareness_Raising_in_the_Implementation_of_the_2030_Agenda_and_the_SDGs.pdf, s. 28-29.

program promocji zrównoważonego rozwoju, który wspiera projekty przyczyniające się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju na szczeblu lokalnym. Nabory takich projektów są ogłaszane pod koniec marca każdego roku.

(Dowód: akta kontroli str. 169-176, 836-838)

IV. Uwagi i wnioski

NIK poddaje pod rozważenie prowadzenie regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu krajowym i lokalnym zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, zasadami i priorytetami przy dobrowolnym włączeniu szerokiego grona interesariuszy, które może przynieść wartość w formie utrzymania stałego zainteresowania w społeczeństwie na rzecz zrównoważonego rozwoju do czego zachęca art. 79 Agendy 2030.

Systematyczne działania i przeglądy, które według art. 79 Agendy 2030 powinny uwzględniać wkład uzyskany od ludności, społeczeństwa obywatelskiego, sektora prywatnego i innych zainteresowanych stron, prowadzone zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, zasadami i priorytetami oraz dialog mogą być podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących dalszych działań na różnych szczeblach i mogą przyczynić się w istotny sposób do wdrażania Agendy 2030 i zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty w osiąganiu celów zrównoważonego rozwoju.

Wnioski pokontrolne Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia marca 2018 r.

Prezes
Najwyższej Izby Kontroli
Krzysztof Kwiatkowski

⁵² Dz. U. z 2017 r. poz. 524.